

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางสังคมของเสาหาบียาตในสมัยนิยมหมัด ๕๕๕ กับการประยุกต์ใช้กับสตรีไทยมุสลิมในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย” เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ (Historical Methodology) เน้นการวิจัยเอกสารเพื่อมุ่งศึกษาบทบาทต่างๆ ของเสาหาบียาตในยุคสมัยของท่านนิยมหมัด ๕๕๕ ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Aspects) 2) ด้านเศรษฐกิจ (Economic Aspect) 3) ด้านการศึกษา (Educational Aspect) และ 4) ด้านการเมือง (Political Aspect) เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อแรก

ตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จากภาคสนาม (Field Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เป็นประชากรสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อมุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติตามบทบาทเสาหาบียาตของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สอง

ตอนที่ 3 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันตุลาการ สถาบันศาสนาและสถาบันการเมือง เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในตอนที่สอง อีกทั้งเพื่อศึกษาความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของเสาหาบียาต เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สาม

ตอนที่ 4 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากภาคสนาม (Field Research) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) กับผู้ทรงคุณวุฒิจากตัวแทนองค์กรสตรีมุสลิมและนักวิชาการ แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของเสาหาบียาต เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สาม ในแต่ละตอนมีรายละเอียดการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ตอนที่ 1 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)

3.1.1 การรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและกรอบการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังนี้

1) แหล่งข้อมูล

รวบรวมรายงานที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับบทบาทต่างๆ ทางสังคมของเสาะหาบียาตในยุคสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จากแหล่งข้อมูลหลัก (المصادر الأصلية) และแหล่งข้อมูลเสริม (المصادر التكميلية) ดังนี้

ก. แหล่งข้อมูลหลัก (المصادر الأصلية) ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

1. อัลกุรอาน

โองการอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรงมีประมาณ 250 โองการ (Al-Ghanūshī, 2000: 7) ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ในสุเราะฮ์ต่างๆ ดังนี้คือ อัลบะเกาะเราะฮ์ อัลนีส่าฮ์ อัลมาอิดะฮ์ อัลอันอาม อัลเตาบะฮ์ อัลนะหฺล มัรยัม อัลนุร อัลชุอะรอฮ์ อัลอะห์ซาบ อัลซุมัร มอไฟร อัลชุรอ อัลฟุญุรอต อัลญุมอะฮ์ และสุเราะฮ์อัลญะลาท พร้อมกับตำราอธิบายอัลกุรอานที่สำคัญๆ ซึ่งประกอบด้วยตำรา Jami' al-Bayān 'an Ta'wil 'Āy al-Qur'ān ของ Ibn Jarīr al-Ṭabarī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 310/ ค.ศ. 922) ตำรา Al-Wasiṭ Fī Tafsīr al-Qur'ān al-Majīd ของ Ibn Aḥmad al-Wāhidī al-Nīsābūrī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 468/ ค.ศ. 1076) ตำรา Al-Kashshāf ของ Al-Zamakhsharī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 538 /ค.ศ. 1143) ตำรา Aḥkām al-Qur'ān ของ Ibn al-'Arabī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 543/ ค.ศ. 1148) ตำรา Al-Jāmi' Li-Aḥkām al-Qur'ān ของ Ibn Abī Bakr al-Qurtubī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 671/ ค.ศ. 1272) และตำรา Tafsīr al-Qur'ān al-'Azīm ของ Ibn Kathīr (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 774/ ค.ศ. 1372)

2. ตำราอัลหะดีษ

ตัวบทหะดีษที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเสาะหาบียาตโดยตรงที่ปรากฏอยู่ในบทต่างๆ ในตำราหะดีษทั้ง 7 เล่มคือ 1) ตำรา Al-Jāmi' Al-Ṣaḥīḥ ของ Imām Bukhārī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 256/ ค.ศ. 869) 2) ตำรา Ṣaḥīḥ Muslim ของ Imām Muslim (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 261/ ค.ศ. 874) 3) ตำรา Sunan Abī Dāwud ของ Abū Dāwud al-Sijistānī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 275/ ค.ศ. 888) 4) ตำรา Sunan al-Nasā'ī ของ Abū 'Abdulrahmān al-Nasā'ī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 303/ ค.ศ. 915) 5) ตำรา Sunan al-Tirmidhī ของ Abū 'Īsa Muḥammad Ibn 'Īsa Ibn Sawrah al-Tirmidhī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 279/ ค.ศ. 892) 6) ตำรา Sunan Ibn Mājah ของ Ibn Mājah Abū Abdullāh Muḥammad Ibn Yazīd

al-Qazwīnī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 275/ ค.ศ. 888) และ 7) ตำรา Musnad ของ Aḥmad Ibn Ibn Ḥanbal (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 241/ ค.ศ. 855) รวมทั้งตำราอธิบายหะดีษที่สำคัญๆ ประกอบด้วยตำรา Ṣaḥīḥ Muslim Bi-Sharḥ al-Nawawī ของ Imām Al-Nawawī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 671/ ค.ศ.1272) ตำรา Faṭḥ al-Bārī bi-Sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhārī ของ Ibn Ḥajar al-‘Asqalani (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 852/ ค.ศ. 1448) ตำรา Sunan Ibn Mājah Bi-sharḥ al-Sindī ของ Abū Ḥasan Al-Ḥanafī Al-Sindī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1138) และตำรา ‘Awn al-Ma‘būd ‘Alā Sharḥ Sunan Abī Dāwud ของ Abū ‘Abdurrahmān Sharf al-Ḥaq al-‘Aẓīm Ābādī (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1329)

3. ตำราประเภทอัลฮียารและอัลมะฆอซีย (كتب السير والمغازي)

ตำราประเภทอัลฮียารและอัลมะฆอซีย หรือตำราประเภทอัตชีวประวัติมีผู้หม้มัด ﷺ ที่นิพนธ์ขึ้นในยุคกลางของอิสลาม โดยมีสายรายงานที่เป็นของตนเอง และมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของเศาะหาบียาต เช่น ตำรา Al-Maghāzī ของ Musa Ibn ‘Uqbah (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 141) ตำรา Al-Sīrah al-Nabawiyah ของ Ibn Ishāq (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 151/ค.ศ. 768) ตำรา Al-Maghāzī ของ Al-Wāqidi (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 207/ค.ศ. 822) ตำรา Al-Sīrah al-Nabawiyah ของ Ibn Hishām (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 218/ค.ศ. 833) เป็นต้น

4. ตำราประเภทฎออะกอด และตะรอกุม (كتب الطبقات والتراجم)

ตำราประเภทฎออะกอด และตะรอกุมเป็นตำราประเภทนามานุกรมที่นิพนธ์ขึ้นในยุคกลางของอิสลาม และมีเนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นนามานุกรมเศาะหาบียาตเป็นการเฉพาะซึ่งส่วนใหญ่มักปรากฏอยู่ในเล่มสุดท้ายของตำรา ประกอบด้วยตำราต่อไปนี้คือ

- ตำรา Ṭabaqāt al-Kubrā ของอิบนุ สะอูด (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 320/ ค.ศ. 844) ซึ่งมีนามานุกรมเศาะหาบียาตจำนวนประมาณ 600 รายชื่อ

- ตำรา Ma‘rifat al-Ṣaḥābah ของอับดุลอะฮ์มัด อัลอัศฟะฮานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 430) ซึ่งมีนามานุกรมเศาะหาบียาตจำนวน 493 รายชื่อ

- ตำรา Al-Isti‘āb Fī Ma‘rifat al-Aṣḥāb ของอิบนุ อับดุลบรร์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 436/ ค.ศ. 1070) ซึ่งมีนามานุกรมเศาะหาบียาตจำนวน 399 รายชื่อ

- ตำรา ‘Uṣd al-Ghābah Fī Ma‘rifat al-Ṣaḥābah ของอิบนุ อัลอะฆิร (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 630/ ค.ศ.1232) ซึ่งมีนามานุกรมเศาะหาบียาตจำนวน 1,022 รายชื่อ

- ตำรา Al-Iṣābah Fī Tamyīz al-Ṣaḥābah ของ อิบนุ ญะญีร์ อัลอัศกอทานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 852) ซึ่งมีนามานุกรมเศาะหาบียาตจำนวน 1,545 รายชื่อ

5. ตำราประวัติศาสตร์อิสลาม (كتب التاريخ الإسلامي)

ตำราประวัติศาสตร์อิสลามที่นิพนธ์ขึ้นในยุคกลางของอิสลามโดยมีสายรายงานของตนเอง และมีเนื้อหาบางส่วนกล่าวถึงบทบาทของเศาะหาบียาต เช่น ตำรา Tarīkh al-'Umam wa al-Mulūk ของฏอบารีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 310/ ค.ศ. 922) ตำรา Al-Kāmil Fī al-Tārīkh ของอิบน์ อัลอะษีร (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 630/ค.ศ.1232) ตำรา Al-Bidāyah wa al-Nihāyah ของอิบน์ กะษีร (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 774/ค.ศ.1372) เป็นต้น

ข. แหล่งข้อมูลเสริม (المصادر التكميلية) เป็นเอกสารและตำราที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเศาะหาบียาตโดยตรง แต่มีข้อมูลบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อหัวข้อที่จะศึกษา เช่น ตำราประเภท ฟิกห์ (บทบัญญัติอิสลาม) ตำราประเภทวรรณกรรม รวมถึงเอกสารและงานเขียนต่างๆ ที่เขียนโดยนักวิชาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย เช่น หนังสือ Fiqh al-Sīrah ของมุหัมมัด สะอีด อัลบูกฎัย หนังสือ Al-Mujtami' al-Madani Fī 'Ahd al-Nubuwwah ของอักรออม ฎิยาอ์ อัลอุมะรีย์ หนังสือ Al-Sīrah al-Nabawiyah Fī Daw' al-Maṣadir al-'Aṣliyah ของมะห์ดีย์ ริซกุลกลอฮุ อะหมัด หนังสือ Tahrir al-Mar'ah Fī 'Asr al-Risālah ของอับดุลหะลีม อิบู ชุกเกาะห์ หนังสือ Islam Peygamberi ของ Muhammad Hamidullah เป็นต้น แหล่งข้อมูลเสริมนี้ผู้วิจัยจะใช้ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลในแหล่งข้อมูลหลักเท่านั้น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและตำรา ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลหลักและแหล่งข้อมูลเสริมซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอาหรับ อังกฤษ มลายู และภาษาตุรกี มีเพียงเล็กน้อยที่เป็นภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากหอสมุดต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น หอสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา หอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หอสมุดมหาวิทยาลัยฟาฏอนี หอสมุดมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ ประเทศมาเลเซีย และข้อมูลจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏในเวปไซต์ต่างๆ เช่น ห้องสมุด al-Maktabah al-Waqfiyah (<http://www.waqfeya.com>) ห้องสมุด Maktabah al-Muṣṭafa al-Iikturuniyah (<http://almostafa.info/>) ห้องสมุด Maktabah Sayd al-Fawā'id al-Islāmiyah (<http://saaid.net/book/>) ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย Al-Madinah International University (<http://www.medi.u.edu.my/university-management/library.html>) ห้องสมุด Shibkah Mashkah al-Islāmiyah (<http://www.almeshkat.net/books/>) ห้องสมุด İslam Araştırmaları Merkezi (<http://ktp.isam.org.tr/>) ตลอดจนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ตอบรับโดยหอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3) การคัดเลือกข้อมูล

การคัดเลือกรายงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทต่างๆ ทางสังคมของเสาะหาบีฮาดที่แสดงออกในยุคสมัยของท่านนบี ﷺ ทั้งในยุคมักกะฮ์และยุคมะดีนะฮ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกรายงานที่เป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ในเชิงพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่บ่งบอกถึงบทบาทของเสาะหาบีฮาดในยุคสมัยของท่านนบี ﷺ จากตำราหะดีษและตำราฎอบบากอดเป็นหลัก
2. จัดหมวดหมู่รายงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทต่างๆ ของเสาะหาบีฮาดออกเป็น 4 ด้าน คือ
 - 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการศึกษา และ 4) ด้านการเมือง
3. จัดหมวดหมู่ในแต่ละด้านออกเป็นหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยต่างๆ ตามจำนวนรายงานที่ผู้วิจัยค้นพบ
4. กำหนดให้แต่ละประเด็นของหัวข้อย่อยมีรายงานที่กล่าวถึงบทบาทของเสาะหาบีฮาดในลักษณะเดียวกันหรือมีนัยเดียวกันจำนวนไม่น้อยกว่า 3 รายงาน เมื่อค้นพบครบจำนวน 3 รายงานถือว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวนั้นมีอยู่จริง และผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันในประเด็นอื่นๆ ต่อไป
5. บทบาทใดบทบาทหนึ่ง que แสดงออกโดยบรรดาเสาะหาบีฮาดที่มีจำนวนรายงานไม่น้อยกว่า 3 รายงานไม่ถือว่าปรากฏการณ์นั้นมีอยู่จริง ยกเว้นจะต้องมีหลักฐานยืนยันจากอัลกุรอาน หรือจากอัลหะดีษที่ศอฮีห์ หรือจากมติเอกฉันท์ของบรรดาอุละมาอ์ (นักปราชญ์มุสลิม) จึงถือว่าปรากฏการณ์นั้นมีอยู่จริง
6. บทบาทที่แสดงออกโดยเสาะหาบีฮาดจะต้องไม่ใช่เป็นบทบาทที่ได้รับการดำเนินโดยท่านนบี ﷺ หรือขัดแย้งกับอัลกุรอานหรือกับอัลหะดีษที่ศอฮีห์อย่างชัดเจน
7. จะต้องไม่ใช่เป็นบทบาทหรือการกระทำที่ท่านนบี ﷺ ได้อนุญาตให้แก่เสาะหาบีฮาดบางท่านเป็นการเฉพาะ

3.1.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและตำราประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นรายงาน (الرؤية) และข้อมูลที่เป็นเชิงประวัติศาสตร์ (الأخبار) ผู้วิจัยจึงใช้หลักการ 3 ประการในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้คือ

1) หลักการสืบสายรายงาน (الإسناد) โดยมีกฎเกณฑ์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ยึดสายรายงานที่เข้มแข็งกว่าเสมอเป็นที่ถูกต้อง
2. ถ้าหากมีหะดีษสองข้อหรือมากกว่าขัดแย้งกันจะยึดบทหะดีษที่ตรงกับอัล-กุรอาน และหากไม่มีที่ตรงกับอัลกุรอานจะยึดบทที่สอดคล้องกับรายงานที่ปรากฏในตำราฎออะกอดหรือสี่เราะฮ์
3. ถ้าหากมีหะดีษฎออิฟสองบทหรือมากกว่าขัดแย้งกันจะยึดบทที่สอดคล้องกับรายงานที่ปรากฏในตำราฎออะกอดหรือสี่เราะฮ์
4. หากไม่ปรากฏในอัลกุรอานและในหะดีษจะยึดรายงานที่ปรากฏในตำราฎออะกอดหรือสี่เราะฮ์เป็นหลักโดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความน่าเชื่อถือของสายรายงาน แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหลักความเชื่อ (อะกีดะฮ์) หรือบทบัญญัติทางกฎหมาย (ชะรีอะฮ์)

2) หลักความสอดคล้องกับปัญญา (استدلال بالمعقولات)

หลักความสอดคล้องกับปัญญา ผู้วิจัยจะใช้กับรายงานในกรณีดังต่อไปนี้

1. รายงานที่ไม่ปรากฏสายรายงานและไม่สามารถใช้หลักการสืบสายรายงานได้
2. เป็นรายงานที่ขัดกับเหตุผลหรือหลักการอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป
3. เป็นรายงานที่ขัดแย้งกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือประสบการณ์ทางกายภาพ
4. เป็นรายงานที่ไม่สอดคล้องกับปัญญา (Non-sense)

3) หลักการเปรียบเทียบข้อมูล (مقايسة المعلومات)

หลักการเปรียบเทียบข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้กับรายงานในกรณีที่ไม่สามารถใช้หลักการสืบสายรายงานและหลักความสอดคล้องกับปัญญาได้

3.1.3 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและตำรา ผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีการอุปนัย (الطريقة الاستقرائية) ในการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ รวบรวมข้อเท็จจริงย่อยๆ จากบทบาตต่างๆ ของเศาะหาบียาตในยุคสมัยของท่านบี ﷺ แล้วนำมาสรุปเป็นข้อเท็จจริงรวมบทบาตของเศาะหาบียาต พร้อมกับการนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (التحليل الوصفي)

3.2 ตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากภาคสนาม (Quantitative Data)

3.2.1 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จากภาคสนามในตอนที่สองนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เป็นประชากรสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากสตรีมุสลิมที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหรือแกนนำองค์กรสตรีมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ (Criteria) องค์กรสตรีมุสลิม ดังนี้

1. เป็นองค์กรสตรีมุสลิมที่จัดตั้งขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาสไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. เป็นองค์กรสตรีมุสลิมที่มีบทบาทในสังคมอย่างต่อเนื่องและเป็นທີ່ประจักษ์ในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เป็นองค์กรสตรีมุสลิมที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เชิงสังคมและศาสนาโดยรวม ไม่ใช่เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นการเฉพาะ
4. เป็นองค์กรสตรีมุสลิมที่จัดตั้งขึ้นโดยภาคประชาชน

3.2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยในตอนที่สองนี้ใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากกลุ่มสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหรือเป็นแกนนำในองค์กรของสตรีมุสลิม ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์กรดังต่อไปนี้

1. ชมรมสตรีมุสลิมจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นชมรมภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี มีเครือข่ายทุกอำเภอในจังหวัดปัตตานี และมีสมาชิกประกอบด้วยสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพทางสังคมที่หลากหลาย เช่น นักธุรกิจ ข้าราชการ ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจและแม่บ้าน
2. ชมรมข้าราชการมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นสตรีมุสลิมที่ประกอบอาชีพรับราชการในจังหวัดนราธิวาส
3. ชมรมมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสตรีมุสลิมที่หลากหลายอาชีพ รวมถึงที่เป็นแม่บ้านและข้าราชการเกษียณในจังหวัดนราธิวาส
4. ชมรมผู้นำมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นภรรยาของคณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส และผู้นำสตรีมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส

5. ชมรมมุสลิมะฮ์จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสตรีมุสลิมที่หลากหลายอาชีพ เช่น นักธุรกิจ ข้าราชการ ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ รวมถึงที่เป็นแม่บ้านในจังหวัดยะลา

6. กลุ่มมุสลิมะฮ์ ยูวมุสลิมจังหวัดยะลา (ยมย.) ซึ่งประกอบด้วยสตรีมุสลิมที่หลากหลายอาชีพและเป็นสมาชิกของยูวมุสลิมจังหวัดยะลา

3.2.3 ขนาดของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants Size)

ขนาดของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสตรีไทยมุสลิมที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหรือเป็นแกนนำใน 6 องค์กรของสตรีมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยจำนวน 90 คน ดังต่อไปนี้

1. ชมรมสตรีมุสลิมจังหวัดปัตตานี จำนวน 24 คน
2. ชมรมข้าราชการมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส จำนวน 20 คน
3. ชมรมมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส จำนวน 15 คน
4. ชมรมผู้นำมุสลิมะฮ์จังหวัดนราธิวาส จำนวน 14 คน
5. ชมรมมุสลิมะฮ์จังหวัดยะลา จำนวน 10 คน
6. แกนนำกลุ่มมุสลิมะฮ์ ยูวมุสลิมจังหวัดยะลา (ยมย.) จำนวน 7 คน

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในตอนที่สองนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบ Check-list

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับระดับการแสดงบทบาทในด้านต่างๆ ของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. บทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม
2. บทบาททางด้านเศรษฐกิจ
3. บทบาททางการศึกษา
4. บทบาททางการเมือง

2) วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. สังเคราะห์ผลการวิจัยเอกสารในตอนหนึ่ง เพื่อกำหนดประเด็นและกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert 's Scale) โดยมีเนื้อหาในการสอบถามในประเด็นที่มุ่งสอบถามในเรื่องระดับการแสดงบทบาททั้ง 4 ด้านของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน
3. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนพร้อมกับข้อเสนอแนะต่างๆ ข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.71 ขึ้นไปเท่านั้นนำมาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามวิจัย (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552: 144)
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของเครื่องมือพร้อมกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง
6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่พบกับประธานคณะกรรมการหรือเลขานุการขององค์กรสตรีมุสลิมทั้ง 6 องค์กรที่เป็นประชากรในการวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อเก็บข้อมูลจำนวนกรรมการของแต่ละองค์กร พร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประสานความร่วมมือขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมการทั้งหมดของแต่ละองค์กรตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยมาเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากหนึ่งถึงสองสัปดาห์ ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถตอบแบบสอบถามเองได้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์
2. แจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละของแบบสอบถามตอนที่ 1
3. คำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละข้อคำถามและแต่ละด้าน อีกทั้งหาค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน
4. เสนอแนะในการให้คะแนน

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละเพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 กำหนดคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแสดงระดับการแสดงบทบาทในด้านต่างๆ ของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน ดังนี้

- 1 หมายถึงมีบทบาทอยู่ในระดับ น้อยที่สุด
- 2 หมายถึงมีบทบาทอยู่ในระดับ น้อย
- 3 หมายถึงมีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 4 หมายถึงมีบทบาทอยู่ในระดับ มาก
- 5 หมายถึงมีบทบาทอยู่ในระดับ มากที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ให้ระดับคะแนนตามระดับความคิดเห็นในแต่ละรายการแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตหรือค่า (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best) โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่มในการแปลความหมายดังนี้คือ

- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับ น้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับ น้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับ มาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับ มากที่สุด

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตอนที่สองนี้ ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป Excel เพื่อหาสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) หรือค่า (μ)

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่และคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) หาค่าตัวกลาง

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

นำค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) แต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนนแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อ

3.3 ตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

3.3.1 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากภาคสนามในตอนที 3 นี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI)

3.3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts)

การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและมีความเข้าใจวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างดีจากสามสถาบันหลักคือ สถาบันตุลาการ สถาบันศาสนา และสถาบันการเมือง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ (Criteria) ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1. เป็นผู้มีภูมิลำเนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น้อยกว่า 20 ปี
2. เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นคาโต๊ะยุติธรรมในศาลจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานหรือรองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3.3 ขนาดของผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts Size)

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากสถาบันตุลาการ สถาบันศาสนาและสถาบันการเมือง จำนวน 8 คน ดังนี้

1. สถาบันตุลาการคือ ผู้ดำรงตำแหน่งคาโต๊ะยุติธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน
2. สถาบันศาสนาคือ ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานหรือรองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน
3. สถาบันการเมืองคือ ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 คน

3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบของเครื่องมือ

ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยถามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณถึงระดับการปฏิบัติตามบทบาทเสาหาบียาตของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 4 ด้านคือ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการศึกษา และ 4) ด้านการเมือง
2. ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อสาเหตุที่ทำให้สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยไม่ได้แสดงบทบาทที่ควรจะเป็นเหมือนกับบรรดาเสาหาบียาต
3. ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาบทบาทต่างๆ ของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของเสาหาบียาต

2) วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากการวิจัยตอนที่สอง และวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สองและสามเพื่อกำหนดประเด็นและกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด

3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กำหนด

3.3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เพื่อนัดวัน เวลาและสถานที่ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตบันทึกเทป พร้อมกับสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่กำหนดให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่สาม ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คนตามที่กำหนดไว้ โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 1 ชั่วโมง

3.3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ (Analysis) และสังเคราะห์ (Synthesis) เรียบเรียงเป็นตารางพร้อมกับแจกแจงความถี่ของแต่ละความเห็นแล้วนำมาตีความพร้อมกับสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในการวิจัยตอนที่สอง และเพื่อทราบถึงสาเหตุที่ทำให้สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้แสดงบทบาทที่ควรจะเป็นเหมือนกับบรรดาสะหาบียาต พร้อมกับได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของสะหาบียาต

3.4 ตอนที่ 4 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.4.1 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากภาคสนามในตอนี่ 4 นี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการและตัวแทนองค์กรสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD.)

3.4.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts)

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (FGD.) โดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิจากนักวิชาการในสถาบันการศึกษาชั้นสูงในพื้นที่และตัวแทนองค์กรสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1. ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นประธานคณะกรรมการในองค์กรสตรีมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
3. ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอิสลามหรือมีตำแหน่งทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถาบันการศึกษาชั้นสูงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.4.3 ขนาดของผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts Size)

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาและตัวแทนขององค์กรสตรีมุสลิมจำนวน 8 คน ดังนี้

1. ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นประธานคณะกรรมการในองค์กรสตรีมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 4 คน
2. ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม หรือมีตำแหน่งทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ จำนวน 4 คน

3.4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบของเครื่องมือ

ใช้เครื่องมือแบบคำถามเพื่อการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยถามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามบทบาทเสาหาบียาตของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ใน 4 ด้าน คือด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษาและด้านการเมือง
2. ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่จะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาขึ้น
3. ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของเสาหาบียาต

2) วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือแบบคำถามเพื่อการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบคำถามตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากการวิจัยตอนที่สอง และผลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากการวิจัยตอนที่สาม อีกทั้งวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สองและสาม เพื่อกำหนดประเด็นและกรอบแนวคิดในการสร้างแบบคำถาม
2. สร้างแบบคำถามในลักษณะปลายเปิดตามประเด็นที่กำหนด
3. นำแบบคำถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบคำถามไปใช้ในการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กำหนด

3.4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่มตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เพื่อนัดวัน เวลาและสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้อธิบายความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบคำถามในการกำหนดประเด็นการสนทนาของกลุ่ม และดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กำหนดจำนวน 8 คน โดยที่ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ (Moderator) กำกับการสนทนาของกลุ่มให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อการศึกษาและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่สาม การสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 9.30 -12.30 น. ณ ห้องประชุมอรรอพีอีย์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เนื้อหาการสนทนานอกจากจะบันทึกเทปและวิดีโอแล้ว ผู้วิจัยได้จดบันทึกทุกคำพูดที่จะจดบันทึก ตลอดจนการจดอาภักปกริยาท่าทางของสมาชิกผู้สนทนากลุ่มเพื่อใช้ประกอบการถอดเทปข้อมูลด้วย

3.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ (Analysis) และสังเคราะห์ (Synthesis) แล้วนำมาตีความพร้อมกับสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) เพื่อได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับบทบาทของเสาะหาบียาต

3.4.7 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป

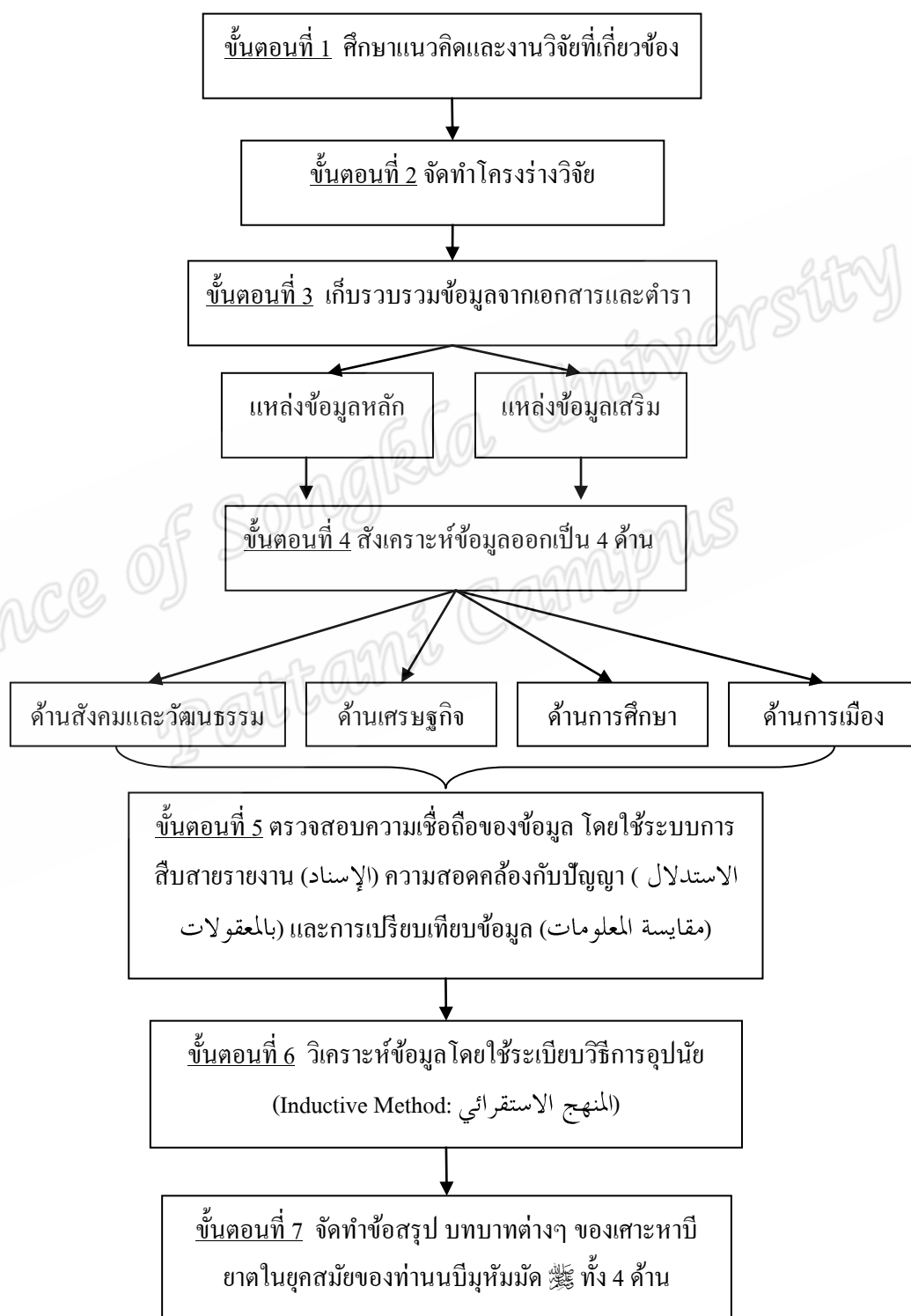
(Methodological Triangulation) โดยเปลี่ยนแปลงที่เป็นบุคคล เวลา หรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล และเป็นการตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

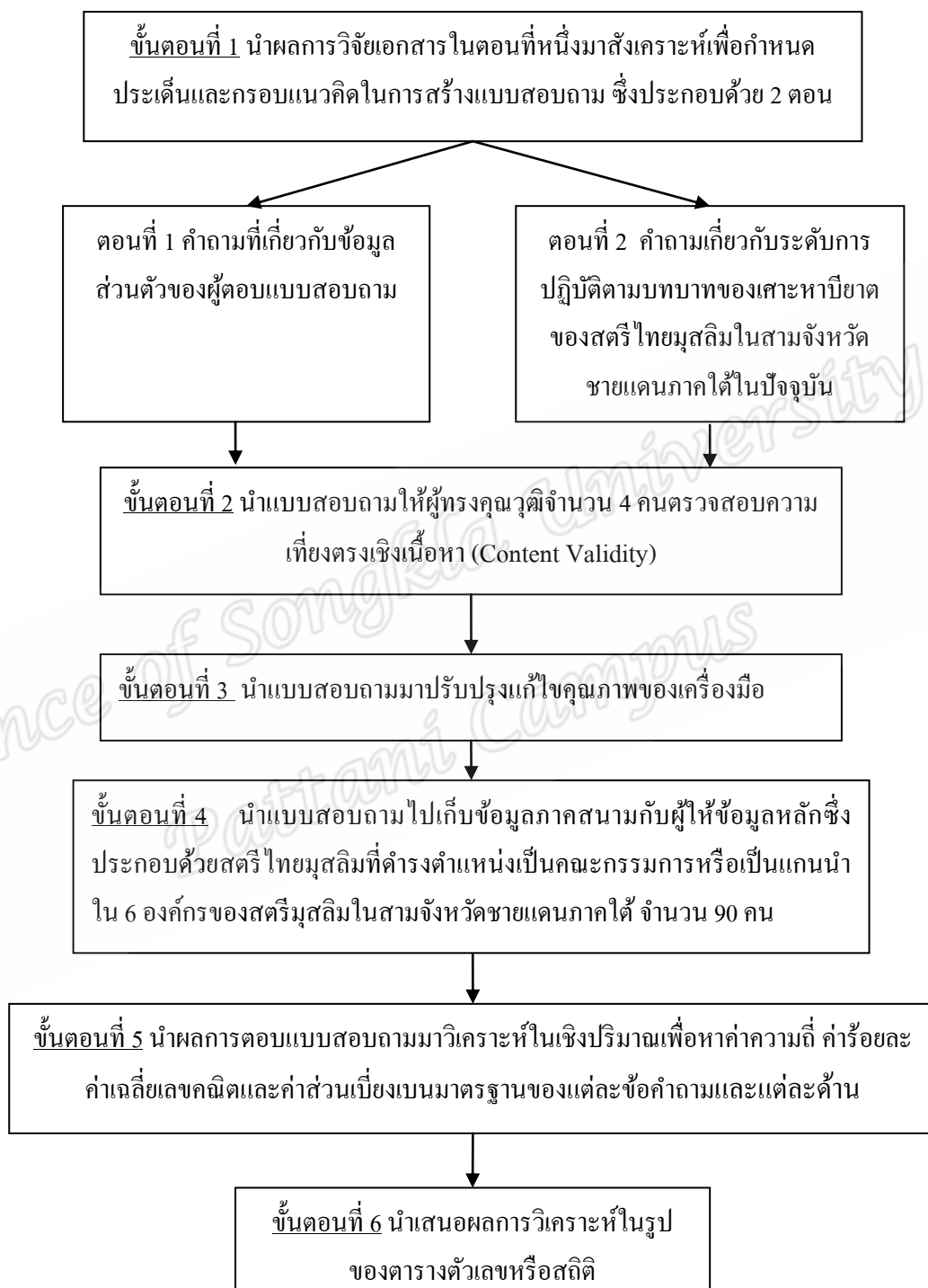
3.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการวิจัยในแต่ละตอนสามารถสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

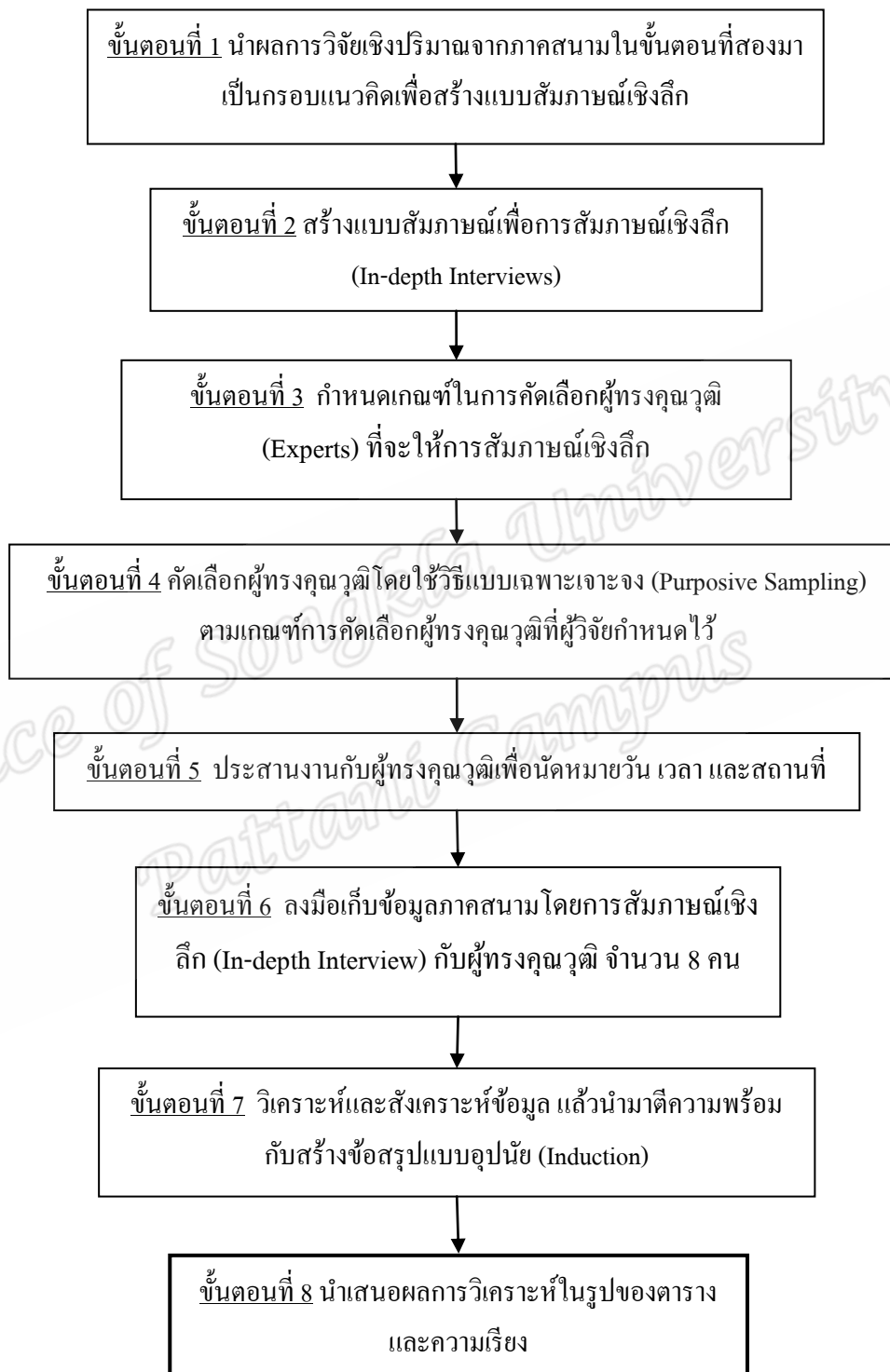
ตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร



ตอนที่ 2 การวิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากภาคสนาม



ตอนที่ 3 การวิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก



ตอนที่ 4 การวิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม

